

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi metaanipäästöjen vähentämisestä energiasektorilla ja asetuksen N:o (EU) 2019/942 muuttamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi metaanipäästöjen vähentämisestä energiasektorilla ja asetuksen N:o (EU) 2019/942 muuttamisesta (U 19/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Kaarle Kupiainen, ympäristöministeriö
- asiantuntija Heikki Lindfors, Energiateollisuus ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 15.12. 2021 ehdotuksen ns. kaasupaketista. Paketti sisältää kolme ehdotusta: direktiivin ja asetuksen uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoista sekä metaaniasetuksen. Kaasumarkkinadirektiivin ja -asetuksen osalta on kyse nykyisen direktiivin ja asetuksen uudelleenlaadinnasta. Ehdotus on osa laajempaa 55-valmiuspakettia, jolla EU pyrkii tavoitteeseen vähentää kasvihuonekaasujen nettopäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2022 vp

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastopimukseen. Tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla ennen vuotta 2050. Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää. Valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja valtioneuvosto korostaa, että valmiuspaketin kunnianhimoitason ylläpitäminen kokonaisuutena tulee varmistaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelut edistyvät ripeästi, jotta toimeenpanolle jää riittävästi aikaa. Samalla valtioneuvosto korostaa, että 55-valmiuspaketti myös ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat. Valtioneuvosto arvioi ehdotuksia kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. Ilmastovaiikutusten lisäksi ehdotusten tulee monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin (E 97/2021 vp).

Metaaniasetus

Valtioneuvosto pitää metaaniasetuksen antamista lähtökohtaisesti perusteltuna. On hyvä, että EU toteuttaa metaaniasetuksen kautta päästövähennyksiin tähtäviä toimia ja näin ollen vastaa myös kansainvälisiin sitoumuksiin ja velvoitteisiin jalkauttaen esimerkiksi Glasgow'n kokouksen päätöksiä sekä sen yhteydessä käynnistettyä Maailmanlaajuista metaanisitoumusta (Global Methane Pledge) tukevia toimia.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kasvihuonekaasujen mittaamiseen ja raportointiin liittyen myös metaanipäästöjen mittaamiseen ja raportointiin kehitetään nykyistä huomattavasti tarkempia menetelmiä, jolloin toimien tehokkuutta eri aloilla ja eri alueilla voidaan kohdentaa tarkemmin. Mittaustietojen ja raportointien keruussa tulee tehdä yhteistyötä ja mahdollisuuksien puitteissa tukeutua jo olemassa oleviin rakenteisiin päällekkäisen työn välttämiseksi. On hyvä, että erityisesti maakaasun kuljetuksessa ja varastoinnissa turhien vuotojen välttämisen ja estämisen kautta paitsi torjutaan päästöjä, saadaan myös taloudellista hyötyä, kun suurempi osa kaasusta päätyy polttoaineeksi.

EU:n metaanipäästöistä energiasektori vastaa noin 19 %, josta yli puolet tulee hiilikaivoksista ja hiilen käsittelystä sekä maakaasutoiminnoista. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että metaaniasetus torjuu näiden lähteiden päästöjä edellyttämällä hiili-, öljy- ja kaasusektoreilla pakollisia vuoto-kartoitus- ja korjausjärjestelmien käyttöönottoa sekä kieltämällä rutiininomaisen soihdutuksen ja ulospuhalluksen.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2022 vp

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että Suomen metaanipäästöistä energiasektori vastaa noin 5 %:sta, öljyn ja kaasun käytöstä johtuva osuus on alle 1 %. Suomen maakaasuverkko on kokonaisuudessaan uusi, eikä siitä aiheudu merkittäviä vuotopäästöjä. Vuotokartoitus- ja korjausjärjestelmät ovat korkealla tasolla. Voidaankin arvioida, etteivät EU:n metaanisetuksen säännökset merkittävästi kohdista lisätoimia Suomen öljy- ja maakaasuinfrastruktuuriin. Hiilikaivostointia Suomessa ei ole.

Asetus koskee EU:n energiasektorin metaanipäästöjä ja näin ollen kokonaispäästöjen merkittävä vähentämispotentiaali yksinomaan tämän asetuksen toimilla on suhteellisen rajattu. Muihin merkittäviin metaanipäästölähteisiin, jäte- ja maataloussektoreilla, EU pyrkii vaikuttamaan jo olemassa olevien sektorikohtaisten sääntelyinstrumenttien tai suunnitelmien avulla niiden päivittämisen yhteydessä. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että energiasektoriin kohdentuvaa metaaniasetusehdotus on suhteellisen järeä toimenpide.

EU:ssa käytetystä fossiilisesta energiasta vain pieni osa tuotetaan EU:ssa ja merkittäviä energiajärjestelmän metaanipäästöjä aiheutuu siis myös rajojen ulkopuolella. Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että komissio esittää maahantuojille vuotuisia raportointivelvollisuuksia, luo kansainvälisen metaanipäästöjen läpinäkyvyysetietokannan sekä on mukana kansainvälisen metaanimonitointiobservatorion toiminnassa, jossa mm. satelliittien avulla havainnoidaan ja kartoitetaan merkittäviä päästölähteitä maailmanlaajuisesti.

Valtioneuvosto pitää komission esittämiä raportointi- ja hallinnointivelvoitteita Suomen kannalta hyväksyttävänä, mutta samalla tunnistaa, että joissakin jäsenmaissa vaatimukset voivat näytettyä raskaina saavutettuun hyötyyn nähden.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotettuihin delegoituihin säädöksiin. Erityisesti komission toimivaltaa muuttaa fossiilisten polttoaineiden tuojilta edellyttämää metaanipäästöjen raportoinnin sisältöä delegoidulla säädöksellä on syytä harkita tarkoin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Metaani (CH₄) lämmittää ilmastoa 28 kertaa enemmän kuin hiilidioksidi, joten sillä on voimakas vaikutus ilmaston lämpenemiseen, vaikka se hajooa noin 11 vuodessa toisin kuin hyvin paljon pysyvämpi hiilidioksidi. Metaania muodostuu kaikkialla, missä eloperäinen aines hajooa hapettomissa oloissa. Glasgow'n ilmastokokouksessa marraskuussa 2021 hyväksytty sopimus rohkaisee osapuolia lisätoimiin metaanipäästöjen torjumiseksi. Kokouksen yhteydessä myös käynnistettiin EU:n ja Yhdysvaltain aloitteesta maailmanlaajuinen metaanisitoumus (Global Methane Pledge), jonka tavoitteena on vähentää globaaleja ihmisen toiminnasta aiheutuvia metaanipäästöjä 30 % vuosina 2020—2030.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää erittäin kannatettavana komission metaaniasetusehdotusta, jonka tavoitteena on metaanisitoumuksen hengessä vähentää metaanipäästöjä energiasektorilla ensisijaisesti parantamalla tietoa energiasektorin päämetaanilähteistä. Asetusehdotuksen tavoitteina ovat metaanipäästöjen tarkempi mittaus ja raportointi, verkoston vuotokartoitus- ja korjaustoimet sekä soihdutuksen rajoittaminen. Asetusehdotus kattaa metaanipäästöt fos-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2022 vp

siilisten polttoaineiden osalta: öljyn ja maakaasun etsinnän ja tuotannon, käsittelyn, kuljetuksen ja jakelun, varastot ja LNG-terminaalit sekä hiilikaivokset ja myös suljetut ja hylätyt kaivokset.

Energiasektori tuottaa EU:n metaanipäästöistä noin 19 %, josta yli puolet tulee hiilikaivoksista ja hiilen käsittelystä sekä maakaasutoiminnoista. Metaaniasetus edellyttää hiili-, öljy- ja kaasusektoreilla pakollisten vuotokartoitus- ja korjausjärjestelmien käyttöönottoa ja kieltää rutiininomaisen soihdutuksen ja ulospuhalluksen. Suomen energiasektori tuottaa metaanipäästöistä vain noin 5 %. Suomen maakaasuverkko on kokonaisuudessaan uusi, eikä siitä aiheudu merkittäviä vuotopäästöjä.

Metaania syntyy myös maatalous- ja jätesektoreilla. Valiokunta toteaa, että jätteiden käsittely biokaasulaitoksissa vähentää metaanipäästöjä samanaikaisesti kun jätteen sisältämä energia saadaan hyödynnettyä biokaasuna ja mädätysjäännöksen ravinteet hyödynnettyä lannoitteena. Biokaasutuotantoa edistämällä ehkäistään siten samalla metaanipäästöjä.

Valiokunta pitää päästövähennystavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeänä asetuksen pyrkimystä luoda kannustimia metaanipäästöjen vähentämiseen myös EU:hun tuotavan fossiilisen energian osalta asettamalla velvoitteita tuontipolttoaineiden metaanipäästöjen mittaamisesta ja ilmoittamisesta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9.3.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Jouni Kotiaho ps
varajäsen Sari Multala kok

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2022 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos